

Remiss SOU 2008:58**Egenansvar – med professionellt stöd**

Folkbildningsförbundet avger härmed remissvar över rubricerade betänkande.

Folkbildningsförbundet är de nio studieförbundens intresseorganisation. Vår uppgift är att stärka studieförbundens position i samhället och förbättra villkoren för deras folkbildningsverksamhet. Vi arbetar med opinionsbildning och med att påverka beslutsfattare. Vi är också studieförbundens förhandlingspart och ingår gemensamma avtal. Folkbildningsförbundet är studieförbundens mötesplats för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Inledning

Studieförbunden bedriver folkbildande verksamhet genom studiecirklar, kulturprogram och annan folkbildningsverksamhet med stöd från stat, landsting/regioner och kommuner, men också via uppdragsverksamhet, projektmedel och deltagarfinansierad verksamhet.

Folkbildningsförbundets remissvar berör de delar av betänkandet som vi finner relevanta för studieförbundens roll och arbetsvillkor. Vi börjar med att presentera en modell för studieförbundens insatser i introduktionen.

Studieförbundens och folkbildningens insatser för nyanländas introduktion

Folkbildningsförbundet är övertygat om att introduktionen av nyanlända blir effektivare och mer framgångsrik om det sker nära människors vardag och tar avstamp i de intressen och erfarenheter som de har med sig. En vardagsnära introduktion kan ske genom att samverka med och involvera studieförbunden. Studieförbunden har kompetens, erfarenhet, infrastruktur och nätverk som gör det möjligt att stärka de nyanländes svenskkunskaper, samhällskunskap och nätverk i Sverige.

Folkbildningsförbundet vill presentera en modell i tre delar för hur studieförbunden med folkbildande insatser kan medverka i introduktionen.

1. Samhällsintroduktion – mer än bara samhällskunskap

Studieförbunden har stora möjligheter att genomföra studiecirklar i samhällskunskap och att arbeta med demokratiska värderingar. Studieförbunden har, genom sina närmare 300 medlems- och samarbetsorganisationer, stark förankring i föreningslivet. Bland föreningarna finns också många etniska föreningar. Det ger en unik möjlighet att i samverkan med föreningarna erbjuda fördjupad förenings- och samhällskunskap. Vi tror att ett effektivt sätt för många nyanlända att tidigt få kontakt med det svenska samhället är genom föreningslivet. Där får man ovärderliga erfarenheter av samarbete och planering, mötes- och förhandlingsteknik och tillgång till sociala koder. Den nyanlände får också praktiska möjligheter att utveckla sin svenska. Genom föreningslivet får man ett brett kontaktnät av människor inom många olika samhällsområden. I föreningarna finns många dörroppnare.

2. Stärk svenskundervisningen med vardagskontakt

Redan idag genomför studieförbundet sfi-verksamheter, på uppdrag i flera kommuner. Det som studieförbunden kan erbjuda utöver detta och som görs på många håll är olika former av samtalsverksamheter. De kan heta Medspråkare, Byta ord eller Pensionärer som mentorer. Gemensamt för dem är att grupper av svenskar och invandrare samtalar om vardagliga ting i vardagliga miljöer. Det kan handla om högtider, butiksannonser och vägskyltar. Genom samtalsverksamheterna kombinerar man en praktisk funktionell språkutveckling med vardagsnära introduktion till samhället. I det här sammanhanget vill vi också nämna att det finns exempel på att studieförbunden utbildar värdfamiljer/personer som på ett vardagsnära sätt då medverkar till en form av introduktionsverksamhet.

3. Bryt passiviteten och erbjud studiecirklar

Studieförbunden har ett generellt utbud av studiecirklar och kulturprogram, med allt från hantverk till juridik, från dansuppvisningar till föreläsningar, i landets alla kommuner. Nya studiecirklar i kan också startas på initiativ av en grupp intresserade deltagare, i det ämne som önskas. Många studiecirklar genomförs i samarbete med olika föreningar, inte minst invandrarföreningar. Den introduktionslots som föreslås i utredningen bör tipsa den nyanlände om studieförbundens verksamhet och möjligheter att erbjuda utvecklande sysselsättning för den nyanlände. Det är väl belagt att deltagande i studiecirklar stärker människors självkänsla och motivation, något som är viktigt för en framgångsrik etablering i samhället. Dessutom får den nyanlände tillfälle att praktisera sin svenska. Studieförbunden har möjlighet att erbjuda extra stöd till dem som har bristande språkkunskaper i svenska. Att delta i folkbildning är ett enkelt och kostnadseffektivt sätt att motverka att den första tiden i Sverige präglas av passivitet.

Målet för introduktionen

I betänkandet anges målet för introduktionen till att den nyanlände ”så snart det någonsin är möjligt ska vara i arbete eller utbildning som leder till egen försörjning eller ha ett eget företag. Den nyanlände ska också ha lärt sig svenska och fått sådan information att hon kan förstå sitt nya hemland och dess kultur.”

Det är ett mål som Folkbildningsförbundet kan ställa sig bakom, men det är också ett mål som ställer krav på själva utförandet av introduktionsprogrammen. Viktigt då att se till att det finns en bredd och flexibilitet i utförandet som gör att den enskilde får ett program som passar denne. För att ha en rimlig chans att uppnå de ambitiösa målen med introduktionen är det viktigt att säkerställa att den ideella sektorn och folkbildningen kan få en framträdande roll.

Introduktionslotsen

Ett centralt förslag i betänkandet är att införa en ny aktör – introduktionslotsen. Lotsen ska vara ett företag eller del av ett företag som arbetar under marknadsmässiga förhållanden. En lots kan också vara ägd av en organisation, t ex en branschorganisation eller idéburen organisation eller en verksamhet inom en skola.

Folkbildningsförbundet tycker att förslaget om en lots är ett spännande och intressant grepp och ställer försiktiga förhoppningar på att det kan innebära en bättre sammanhållning och helhetssyn på den nyanländes introduktion.

I de avtal som sluts mellan staten och lotsen bör tydligt framgå att folkbildningen och föreningslivet kan vara en framgångsrik väg för den nyanländes etablering i samhället och att det är samhällsområden som är viktiga att göra tillgängliga för den nyanlände.

Det är positivt att utredaren föreslår att också organisationer kan vara introduktionslots. Folkbildningsförbundet ser att studieförbunden kan vara lämpliga introduktionslotsar och att sannolikheten att studieförbunden startar sådan verksamhet är stor. FBF menar då att det är av stor vikt att formerna för upphandling eller ansökningsförfarandet utformas på ett sådant sätt att ideella organisationer inte missgynnas i förhållande till privata företag.

Statligt ansvar för introduktionen men fortsatt kommunalt ansvar för svenskundervisning och samhällskunskap

Utredaren föreslår att staten ska ta över ansvaret för introduktionen av nyanlända. Detta för att kunna uppnå en sammanhållen utformning av introduktionsarbetet. Kommunerna föreslås få fortsatt ansvar att tillhandahålla svenskundervisning och samhällskunskap.

Förbundet anser att svenska för invandrare bör kunna genomföras av andra utbildningsanordnare än kommuner. Studieförbunden har en mångårig positiv erfarenhet av att bedriva undervisning i svenska för invandrare och föreslår att studieförbunden åter ges rätt att på liknande sätt som kommunerna bedriva sådan undervisning.

Den ideella sektorns roll

Utredaren föreslår att den ideella sektorn bör bjudas in till en dialog motsvarande den som avsåg samarbetet med de idéburna organisationerna inom det sociala området. Vidare föreslår utredaren att frivilligorganisationer som medverkar i nyanländas introduktion ska ges möjlighet till projektmedel som administreras av länsstyrelsen eller till uppdragsersättning.

Folkbildningsförbundet ser positivt på förslaget och efterlyste vid den nämnda dialogen att den skulle bilda modell för andra samhällsområden. Det är viktigt att den dialogform i vilken överenskommelsen på det sociala området tagits fram även används i det fortsatta arbetet på andra områden. En bred dialog med det civila samhället är en förutsättning för att hållbara överenskommelser kan skapas. Den idéburna sektorn bör enligt vår mening inte tala med en röst, den bör per definition bestå av en mångfald olika röster som representerar olika värdegrunder. Folkbildningsförbundet är i det sammanhanget mycket glada över att utredaren poängterar att hon ser den ideella sektorn i första hand som en resurs för att utveckla välfärden, inte som en besparingsmöjlighet.

Folkbildningsförbundet ställer sig positivt till förslaget om att organisationer ska få möjlighet till projektmedel eller uppdragsersättning för medverkan i introduktionsprogrammet. Det bör naturligtvis vara en självklarhet att det utgår någon form av ersättning till organisationer som medverkar i de introduktionsprogram som staten ansvarar för.

Stockholm den 3 oktober 2008

Åke Gustavsson
Ordförande

Maicen Ekman
Generalsekreterare

FOLKBILDNINGSFÖRBUNDET är de nio studieförbundens intresseorganisation. Vår uppgift är att stärka studieförbundens position i samhället och förbättra villkoren för deras folkbildningsverksamhet. Vi arbetar med opinionsbildning och med att påverka beslutsfattare. Vi är också studieförbundens förhandlingspart och ingår gemensamma avtal. Folkbildningsförbundet är studieförbundens mötesplats för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.